

Ушул колдонmodo пайдаланылган негизги түшүнүктөр

Тамекинин зыяндыгы – бул адамдын ден соолугун бузган, ошондой эле тамекини активдүү керектөөдөн жана/же алар чыгарган заттардын таасиринен келип чыккан социалдык, экологиялык жана экономикалык кесепеттер, анткени алар нейротоксиндүү, психоактивдүү ууну – никотинди жана 7000 ашуун токсиндүү, канцерогендүү, мутагендүү жана тератогендүү бирикмелерди камтыйт, атап кетсек:

- **системалуу уулары** (мышьяк, сымап, ацетон, синил кислотасы, аммоний, фенол ж.б.), анын ичинде кардио-пневмотоксиндүү заттар (көмүртек окиси, азот окиси, циандуу кислота, чайырдуу заттар, газ сымал альдегиддер, кадмий, цинк ж. б.);
- **канцерогендүү заттар** (фенол, оор металлдар, бензол, бензопирен, формальдегид, полоний-210, кадмий, акролеин ж.б.);
- **мутагендүү заттар** (ацетальдегид, толуол, коргошун, акрилонитрил, көмүртектин монооксиди, 3-амино-бифенил ж. б.).

Алар колдонууда бардык ткандарга кирип, бардык жашоо процесстерге жана адамдын органдарына жабыркатуу таасирин тийгизет (керектөөчүгө да, тамеки түтүнүнүн таасирине абадан таасири тийген керектөөчү эмес адамга да).

Бөлүп чыгарылган заттар – бул тамеки буюмун багыты боюнча пайдаланууда бөлүп чыгарылган заттар. Мисалы, сигарет же башка күйүүчү продуктта жуткан түтүндөн бөлүнгөн заттар, түтүнсүз тамекиде (оозго салып колдонуучу) заттар чайноодо же сорууда чыгарылат, мурунга салып колдонуу учурунда тамекини жыттоодо бөлүнгөн заттар тууралуу айтылат.

Тамекиге көз каранды болууну дарылоо – тамеки тарткандарга жүрүм-турумдук колдоо көрсөтүү же дары препараттары менен жардам берүү, же тамеки тартууну таштоосун жеңилдетүү үчүн тигини да, муну да камсыздоо.

Айланадагы тамекинин түтүнү – абадагы камтылган тамекинин түтүнү: тамеки тарткан же тартып жаткан жерлерде, ошондой эле жанып турган жана/же тамеки тарткан адам жуткан сигареттин түтүнү.

Тамекини керектөө – тамеки буюмдарын тартуу, жыттоо, сору жана чайноо. Тагыраак айтканда, тамекини керектөө бул өзүнө төмөнкүлөрдү камтыган түшүнүк:

1) тамеки буюмдарын тартуу, мисалы: сигареттерди (фабрикадан жасалган сигареттер, өзү орогон тамеки, өзү жасаган сигареттер, махорка), тартылуучу тамекинин башка түрлөрү, мисалы сигара, мини-сигара/сигарилла, чеге турган түтүк, тамекини кальян аркылуу тартуу;

2) түтүнсүз тамекини тартуу – бул чегилбеген тамекинин түрүн чайноо же соруу, мисалы насвай;

Тамекини керектөөчү – ар кандай тамеки буюмдарын керектеген адам;

Тамеки керектөөнү токтотуу – башкалардын жардамы менен же аларсыз ар кандай тамеки буюмун керектөөнү токтотуу процесси.